

Евроцентър за малки и средни предприятия в Ботевград е създаден през 2005 г. по програма Европа 2003 с цел да предоставя информация и консултации на българските предприемачи относно присъединяването на България към Европейския съюз.

Сред услугите на Евроцентъра са разпространяване на информация, консултации, безплатен достъп до Интернет, ползване на библиотеката към центъра, организация на семинари, преводни услуги и др.

Фондация Съвременност

ул. П. Славейков 8, ап.5
Ботевград 2140
Тел. 0723/2741
е-mail: suvremennost@abv.bg

Евроцентър за МСП
Бизнесцентър Симекс
пл. Незнаен войн 7, ет.2, офис 7
Ботевград 2140
Тел./факс: 0723/60185
www.eurocenter-bg.org
E-mail: info@eurocenter-bg.org

Разпространява се безплатно.

Бизнесът в Европейския съюз

ТУРИЗЪМ

Програма Европа е инициатива на Европейската комисия, която подкрепя процеса на присъединяване на България към Европейския съюз като допринася за подобряване на познаването и разбирането на Европейския съюз, процеса на европейска интеграция и воденето на преговори и членство. За тази цел Програмата предоставя финансова подкрепа за проекти на граждански организации, местни власти и образователни институции в България.

Съдържание

Европейска политика в областта на туризма	2
Действащи нормативни изисквания в областта на туризма.....	4
Закон по туризма	4
Туристически дейности	5
Туристически обекти	5
Държавна политика в областта на туризма	5
Нормативни документи	6
България и екотуризмът.....	8
Селски туризъм	9
Алтернативен туризъм	10
Културно-познавателен туризъм	11
Винен туризъм	11
Спа туризъм	12
Полезни контакти	12

Този документ е изготвен с финансовата помощ на Европейската комисия. Изложените в него възгледи са на Фондация Съвременност и по никакъв начин не отразяват официалната позиция на Европейската Комисия.

Европейска политика в областта на туризма

Законодателството на страните от Европейския съюз, работещи в областта на туризма - хотелиерство, ресторантьорство, туроператорство и туристическа агентска дейност, изискванията към персонала и управлението на фирмите, занимаващи се с туризъм се разглеждат по различен начин.

В **Германия** няма регулиращ орган или обществена агенция по отношение на лицата, осъществяващи туроператорска или туристическа агентска дейност. Германската икономика се базира на принципа, че всеки е свободен да извършва законен бизнес както желае, освен в случаите когато закона изисква разрешение. Там няма законово изискване за получаване на разрешение за откриване или поддържане на туристическа агенция, или да се работи като туроператор. Не се изисква лиценз и няма обществен контрол за отчитане.

Единственият кодекс, който трябва да се съблюдава в тази връзка е Индустиален кодекс, който изисква от всеки, който желае да основе нов бизнес - независимо дали в туристическа или друга индустрия, да уведоми компетентните общински власти.

В съответствие с параграф 38 от Индустиалния кодекс повечето от германските провинции са издали разпоредби, регулиращи дейността на туристическите агенции. В съответствие с тези разпоредби всеки предприемач трябва да води регистър за всеки входящ договор, включително името на туроператора, потребителя, неговия адрес и дата на раждане, договорените услуги, цена и получените плащания. Туристическата агенция се задължава да има сигурна система за съхранение на документацията. При своята дейност всяка фирма съблюдава общото законодателство, за всяка една от дейностите които извършва.

В **Англия** туризмът, туроператорската и агентска дейност до скоро не беше обект на отделно законодателство. Туристическата индустрия беше оставена на самоконтрол, като отговаряше единствено на изискванията на Закона за договорните отношения и Кодекса за статута.

С навлизане на европейските изисквания и препоръките на ЕС по отношение на туризма - Директива за пакетни пътувания вече има специфичен кодекс, който има очертанията на Закона за туризма. Дейността на туроператорите и туристическите агенции се регулира от много обществени организации.

В **Ирландия** законодателството за разлика от Обединеното кралство датира от 1925 г., когато Министерството на Индустрията и Търговията основава Ирландска туристическа асоциация. През 1931 г. се приема Закон за развитие на туристическия трафик, което говори за традицията, предхождащата гнешното бурно развитие на ирландския туризъм.

Лиценза за туроператорска и туристическа агентска дейност се издава от Министъра на Туризма, Енергията и Комуникациите, като се изисква баланса на фирмата за предходните 12 месеца.

В **Холандия**, Търговският закон няма специфични изисквания регулиращи туроператорската или туристическата агентска дейност. Нецо повече - няма изисквания по отношение на собствеността и управлението на туристическите агенции и туроператорските фирми. Изискването както в Англия и Ирландия е финансово и се състои в поддържането на ефективен Гаранционен фонд, като организатора на пътуването е длъжен да предостави на фонда "достатъчна гаранция", осигуряваща заплащането на всички щети нанесени на потребителя на услугата в случай на фалит на туроператора или туристическия агент.

В **Белгия**, всяко лице желаещо да основе туристическа агенция, трябва да кандидатства за лиценз пред националната администрация в съответствие с Кралския закон от 30 Юни 1966 г. Закона за туризъм от 4 Октомври 1994 г. има за цел да регулира дейността на туроператорите и туристическите агенции с цел да: защити правата на туристите; определи отговорностите на страните по договора; предложи решение при претенция, ако има такава; предложи извън съдебно решение на претенцията, ако е възможно такава. Законодателството изисква

кандидата за дейност да докаже своята възможност да упражнява такава дейност.

В **Дания** Министерството на промишлеността управлява Закона за туристическия гаранционен фонд, чрез който се създава Туристически гаранционен фонд. По принцип всяко лице може да работи като туроператор или туристически агент в Дания, независимо дали е местно или от страна член на ЕС. Лицата от друга националност трябва да имат виза и разрешение за работа. Чуждестранни фирми желаещи да работят в Дания трябва да регистрират дъщерно дружество или клон.

За да упражнява своята дейност туристическият агент във **Финландия**, освен че трябва да отговаря на общите законови изисквания за извършване на търговска дейност, трябва да има и лиценз от Държавната администрация. Туристическа агентска дейност се смята само дейността по изходящия туризъм и не е свързана с пътуванията вътре в страната.

Лиценза може да бъде предоставен на физическо лице, регистрирано във Финландия юридическо лице, или чуждестранно юридическо лице с регистриран клон в страната, доказващо че може да осигури исканата гаранция. Физическите лица, които кандидатстват за турагентски лиценз трябва да имат навършени 25 години, да не бъдат под запрещение и да не са във фалит, да имат чисто криминално минало и да имат подходящо образование и опит. Когато за лиценза кандидатства фирма, се изисква тя да е финансово стабилна, а изпълнителният директор да има добро име, съдружниците да не са във фалит и да имат чисто криминално минало.

Туризмът във **Франция** не се управлява от никакво централно ведомство. От 1995 г. има самостоятелно министерство. Неговата задача е да прави националната реклама в чужбина, да прилага държавната политика в туризма, да извършва проучвателна и анализаторска дейност и др.

За започването на туроператорска или туристическа агентска дейност е необходимо да се получи лиценз, който се издава от местния Перфект - старши държавен чиновник. Перфекта се съветва с местната комисия, съставена от представители на туристическия бранш, държавните чиновници и общественици, дали кандидата отговаря на изискванията на закона, след което заверява молбата. Изискванията са: морал; професионални качества; финансова гаранция; застраховка; помещение.

Законодателството в **Италия** касаещо туроператорския, турагентския и хотелиерския бизнес е под юрисдикцията на регионите. Това законодателство разбира се е съобразено изцяло с основните принципи залегнали в държавните закони и не противоречи на тях. Туроператорите и туристическите агенции в Италия имат общо законодателство и се приемат като едно.

В Италия изискванията за лицензи се издават от местните власти, като кандидатите трябва да положат изпит и да отговорят на следните изисквания: познания за администрацията и организацията на работа; технически и географски познания; владеене на най-малко два чужди езика. Лиценза изисква и гаранционна вноска, която на някои места може да бъде банкова гаранция или застраховка. Съществува регионален списък на лицата, отговарящи на изискванията които могат да бъдат наети за управител на агенцията. В Италия броят на разрешенията за откриване на туристическа агенция е лимитиран в отделните региони и зависи от регионална План за развитие.

В **Гърция**, Закон за туризъм разделя туристическите агенции на две групи: Туристически агенции за общ туризъм и Туристически агенции за вътрешен туризъм. Вторите нямат право да организират изходящ туризъм и извършват своята дейност само на територията на страната. Кандидата за общ лиценз трябва да отговаря на следните изисквания: да е навършил пълнолетие; да не е бил под запрещение за срок по - дълъг от три месеца; да е завършил гимназиално образование в Гърция или съответно учебно заведение в чужбина; достатъчно владеене на гръцки език и един от езиците на ЕС. Знанието на език се удостоверява чрез изпит от гръцката организация по туризъм; кандидата да е финансово стабилен. Кандидатът трябва да има самостоятелно помещение, като в него не може да се извършва друг бизнес, с изключение на хотел, рент-а-кар или подобни. Туристическата агенция трябва да има и достатъчна банкова

гаранция или застраховка в полза на гръцката туристическа агенция.

В **Турция** туристическите агенции са класифицирани в три групи.

Група А: са агенциите, които извършват услуги по настаняване, транспорт, обиколни турове, спорт, развлечения и информация;

Група В: са агенциите, продаващи билети за въздушен, наземен и морски международен транспорт и за турове организирани от агенциите от група А.

Група С: са агенциите, предлагащи услуги само за турски граждани.

Изискванията към собствениците на туристическите агенции са: да бъдат над 18 години; да не са осъждани за тежки криминални престъпления или да не са във фалит; да бъдат смятани за платежоспособни; да не са получавали наказание по закона за туризъм. Управителите на агенциите трябва да имат висше образование и, ако са директори на агенции група А или В, да знаят един от следните езици: английски, френски, немски, италиански или арабски, като положат изпит за чужд език, провеждан от Министерството. Трябва да са работили най-малко две години в туристическа агенция. В офисите на туристическите агенции група А и В се назначават най-малко двама служители за информация и един преводач-gid, който има свидетелство за преводач-екскурзовод издадено от Министерството. Те трябва да владеят най-малко един чужд език.

Туризмът като икономически отрасъл попада в сектора на услугите и за него се отнася публикуваната от Европейската комисия директива с предложения за подобряване на услугите, целящи предоставяне на по-голяма печалба на производителите и потребителите при по-голяма конкуренция. Предложенията, които са част от дневния ред на Лисабонската икономическа реформа са приети от европейските лидери през 2002 г.

От предлаганата директива ще имат полза всички страни-членки на ЕС, предлагащи производство, нарастване на употребата на услугите, по-високи заплати и евтини услуги на потребителите. Общата икономическа печалба за потребители и производители ще нарасне с 0,6 % и общата стойност на услугите в ЕС ще нарасне с 1,1 %, а чистата печалба ще достигне 600, 000 евро в ЕС. Предложението цели да предостави двете свободи от Европейския договор - свободно движение на стоки и свободно движение на услуги.

Предложението включва четири главни елемента:

- Опростяване на административните процедури;
- Правило за страна на произход за страните, чиито доставчици на услуги са установени;
- Частична хармонизация на правилата.

Датата за приемане на текущата директива е 2008 г., но уговорките са все още в много ранен етап и поставените крайни срокове трябва да бъдат преразгледани.

Действащи нормативни изисквания в областта на туризма

Закон по туризма

Законът урежда организацията и управлението на туризма.

Целта на закона е да:

- осигури условия за развитие на туризма като отрасъл с приоритетно значение;
- въведе единни критерии за извършване на туристически дейности;
- осигури защита на потребителите на туристическия продукт;
- определи правата и задълженията на лицата, имащи отношение към туризма;
- (доп. - ДВ, бр. 39 от 2004 г.) регламентира контрола върху туристическите дейности и качеството на туристическия продукт.

Законът регулира туризма като съвкупност от специфични стопански дейности, пътувания, участия в културни прояви, форуми и други, осъществявани в туристически обекти и насочени към създаване, предлагане, реализация и потребление на стоки и услуги, които формират туристическия продукт.

Туристически дейности са:

- туropolераторската дейност и туристическата агентска дейност;
- хотелиерството и ресторантьорството;
- предоставянето на допълнителни туристически услуги.

Туристически обекти са:

- средствата за подслон - хотели, мотели, вилни и туристически селища;
- местата за настаняване - пансиони, почивни станции, семейни хотели, самостоятелни стаи, вили, къщи, бунгала, къмпинги и туристически хижи;
- заведенията за хранене и развлечения - ресторанти, заведения за бързо обслужване, питейни заведения, кафе-сладкарници и барове;
- местата за упражняване на туropolераторска и туристическа агентска и информационна дейност;
- (нова - ДВ, бр. 39 от 2004 г.) плажове;
- (нова - ДВ, бр. 39 от 2004 г.) ски-пистите;
- (предишна т. 5, изм. - ДВ, бр. 39 от 2004 г.) центровете и местата за предлагане и потребление на допълнителни туристически услуги: балнеоложки, спортни, развлекателни и др.;
- (предишна т. 6 - ДВ, бр. 39 от 2004 г.) музеите, резерватите, паметниците на културата и на историческото наследство по Закона за паметниците на културата и музеите, както и културните институти по Закона за закрила и развитие на културата;
- (предишна т. 7, доп. - ДВ, бр. 39 от 2004 г.) националните паркове, природните паркове, резерватите, поддържаните резервати, защитените местности и природните забележителности по Закона за защитените територии.

Туризмът е:

- ваканционен;
- (изм. - ДВ, бр. 39 от 2004 г.) културно-исторически;
- екологичен;
- здравен и балнеоложки;
- спортен;
- селски;
- (нова - ДВ, бр. 39 от 2004 г.) конгресен;
- (предишна т. 7 - ДВ, бр. 39 от 2004 г.) друг.

Държавата осъществява политиката си в туризма, като:

- съдейства за развитието му като отрасъл с приоритетно значение за националната икономика;
- създава нормативна база за неговото развитие в съответствие с международните норми, правила и обичайната практика;
- осигурява финансово и реализира национална реклама на туристическия продукт;
- (изм. - ДВ, бр. 39 от 2004 г.) създава условия за развитие на ваканционния, културно-историческия, екологичния, здравния и на балнеоложкия, спортния, селския, конгресния и друг туризъм;
- (изм. - ДВ, бр. 39 от 2004 г.) осъществява управление и контрол върху качеството на

- туристическия продукт;
- осъществява международното сътрудничество в туризма.

Измененията в Закона за туризма, които са в сила от ноември 2004 г. засягат съществено дейността на туроператорите и туристическите агенти главно по отношение защита правата на туристите, определяне отговорностите на страните по договора за предоставяне на пакетни туристически услуги, предложения за решение при възникнала рекламация, ако има такава, и предложения за извън съдебно уреждане на претенцията, ако е възможно такава.

С измененията на Закона за туризъм в тази си част, българското законодателство се приближава значително към законодателството в страните от Европейския съюз и прави българския туристически продукт по-конкурентен.

С влизането на закона в сила бяха приети няколко наредби между които и тази за регистрация на туроператорска и туристическа агентска дейност и свързаните с това изисквания поставени от закона към персонала осъществяващ тази дейност, към лицето осъществяващо функциите по управление, езиковата квалификация и към помещенията за извършване на дейността.

Нормативни документи

- Наредба за изискванията към персонала на туроператори или туристически агенти и към помещенията за извършване на туроператорска или туристическа дейност;
- Наредба за категоризиране на туристически обекти;
- Наредба за условията и реда за сключване на задължителна застраховка, покриваща отговорност на туроператора;
- Правилник за организацията и дейността на Националния съвет по туризъм;
- Тарифа за таксите, които се събират по Закона по туризъм;
- Документи за регистрация на туроператорски и туристически агенти;
- Документи за категоризация на туристическите обекти.

Закона по туризма и свързаните с него подзаконовни нормативни актове може да намерите на сайта на Министерство на икономиката - www.mi.government.bg или в ЕВроцентъра за малки и средни предприятия - Ботевград.

Законът за туризма урежда организацията и управлението на туризма.

Според допълнителните разпоредби в Закона за туризма "Туроператорска дейност" е организирането на групови или индивидуални туристически пътувания с обща цена и продажба на пътуванията и/или чрез туристически агент по договор и ваучер на краен потребител.

"Туристически ваучер" (което е резервационна бланка за предлагана услуга от туроператора или туристическия агент) е документ под отчет, издаден от регистриран туроператор, който удостоверява съществуването на договор между туроператора и туриста като потребител на туристическата услуга и потвърждава нейното плащане.

Туристически ваучер се издава за вътрешен и изходящ туризъм само от регистриран туроператор или туристически агент само от името на и за сметка на регистриран туроператор. Той се издава на туриста при заплащане на туристическото пътуване в не по-малко от три екземпляра и съдържа следните задължителни реквизити:

- Номер и дата на издаването на ваучера;
- Фирма на туроператора - издател на ваучера;
- Регистрационен номер на туроператора;
- Регистрационен номер на туристическата дейност на лицето, представляващо туроператора;
- Име на туриста;
- Списък на предлаганите услуги, включени в туристическото пътуване;

- Дати на изпълнение на първата и последната услуга;
- Контрагенти по изпълнение на услугите;
- Номер и дата на документ, удостоверяващ плащането от потребителя;
- Подпис на служителя и печат на издателя.

Санкцията, определена в Закона за туризма, в случай, че ваучерът се издава без да съдържа всички задължителни реквизити е в размер от 100 до 1000 лв.

Издаването на ваучер потвърждава съществуването на договор с туриста. С договора за организирано пътуване, съгласно разпоредбите в раздел "Организиране на групови и индивидуални туристически пътувания" туроператорът се задължава да предостави туристическо пътуване с обща цена на потребителя срещу заплащане на определена цена.

Договорът за организирано пътуване се сключва в писмена форма и екземпляр от него се предоставя на потребителя и трябва да съдържа:

- дата и място на сключването;
- фирма, седалище, адрес на управление, регистрационен номер на туроператора и/или туристическия агент, както и име, адрес, ЕГН, данни от личния документ на потребителя;
- фирма, седалище, адрес на управление, номер на лиценза на превозвача, използвани транспортни средства, тяхната категория и отличителни знаци, дата и час на тръгване и връщане от началния и крайния пункт и маршрута на пътуването, времето на пристигане и продължителността на престоя;
- местоположение, вид на туристическите обекти, тяхната категория и брой нощувки, когато пътуването включва нощувка;
- вид и категория на заведенятия за хранене и развлечения, брой и вид на храненията, включени в туристическото пътуване;
- посещения, пътувания, трансфери и други услуги, включени в общата цена
- специални изисквания на потребителя, предявени от него преди сключването на договора, за които е постигнато съгласие от страните по договора;
- обща цена, обявена в левове, на всички услуги, включени в договора, други плащания, невключени в цената, срок и начин на плащане;
- възможност за промяна на цената, реда и начина, по който тя да се преизчислява;
- краен срок, в който потребителят има право да се откаже от договора, без да дължи неустойка и обезщетение, както и срок, в който потребителят трябва да уведоми туроператора или туристическия агент, че преотстъпва своето пътуване на трето лице;
- размер на неустойката, която потребителят дължи на туроператора при отказ от договора;
- минимален брой участници, ако такъв е необходим за осъществяване на пътуването, и краен срок за уведомяване на потребителя, когато този брой не е набран и пътуването може да бъде отменено;
- задължение за уведомяване на потребителя за правата;
- изисквания за формата, начините и сроковете, при които потребителят има право да предяви рекламация в случаите на неизпълнение или неточно изпълнение на договора;
- фирма и адрес на застрахователя, с който туроператорът е сключил застрахователния договор.

Договорът съдържа също и информация за съществените елементи на сключената задължителна застраховка "медицински разходи при болест и злополука на туриста" за пътувания извън страната.

Съгласно чл. 43 на Закона за туризма разпоредбите в раздел "Организиране на групови и индивидуални туристически пътувания" се прилагат и в случаите, когато за отделни туристически услуги, включени в организираното пътуване на потребителя, се издава отделен

документ за плащане.

България се утвърждава като "остров на стабилността" в района на Югоизточна Европа. Гостоприемството на местното население, гарантираното спокойствие и сигурност са отлични предпоставки за развитие на туризма.

България и екотуризмът

През последните пет години туризмът в България е най-бързо развиващият се отрасъл. Едновременно с това сме свидетели и на вълна от местни и регионални инициативи за екотуризъм, възникнали в рамките на природозащитни дейности, или за предлагане на пазара на местни традиции, обичаи и култура.

Укрепването на движението за опазване на природата и за развитие на екотуризъм е съвсем естествено в периода на преход към пазарна икономика. И двете тенденции са израз на загрижеността за опазване на околната среда и на културно-историческото наследство. Опазването на природата, на културното наследство и екотуризмът са свързани помежду си и се нуждаят един от друг, за да постигат успешно целите си.

Същността на нашата българска гордост - природата, традициите и обичаите ни, историята и начинът ни на живот - имат изключителна стойност не само за страната ни, но и за света. Трябва да започнем да гледаме на тези ценности като на сравнително преимущество на България пред света, която страда от постоянна загуба именно на богатства, с които ние разполагаме.

На Първият национален форум "Екотуризъм, планини и защитени територии - партньори за благоденствие" **Министерството на икономиката, Министерството на околната среда и водите и Министерството на земеделието и горите** подписаха Протокол за сътрудничество в областта на екотуризма. В протокола трите министерства дават следното определение за екотуризъм:

"Министерствата приемат общото разбиране за екотуризма като пътуване до сравнително незасегнати природни местности с цел посетителите да разглеждат и да се наслаждат на природата и всички съпътстващи културни забележителности, като едновременно с това се насърчава съхранението им и се допуска възможно най-ниска степен на въздействие. Екотуризмът е и възможност за развитие на бизнес във всички свързани с него услуги, приоритетно в малки местни предприемачески инициативи, като осигурява социално-икономическа активност на местното население и справедливо разпределение на отговорностите и ползите. Екотуризмът съдържа също важни елементи на природозащитно образование, интерпретация на природното и културното наследство и съответства на всички форми на устойчив туризъм."

Силната ориентация на екотуризма към принципите, ръководните насоки и сертифицирането, основани на стандартите за устойчивост, му отредява специално място в сферата на туризма. В годините, откакто понятието беше дефинирано за първи път, в България се постигна консенсус по основните елементи на екотуризма, които го характеризират така:

- допринася за опазване на биологичното разнообразие;
- поддържа благополучието на местните хора;
- включва отговорно поведение от страна на туристите и туристическия отрасъл;
- изисква възможно най-ниско потребление на невъзобновяеми ресурси;
- услугите се предоставят главно от малкия бизнес на малки туристически групи;
- поставя ударение върху местното участие, личната собственост и

бизнес възможностите, особено за хората от извънградските райони;

- включва интерпретативен/познавателен елемент.

Тенденцията за динамичен ръст на потенциалния пазар на екотуристически продукти дава реална възможност България да стане регионален и европейски лидер в този разрастващ се пазар.

България е първата европейска страна, която разви и прие собствена Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие (1995 г.). Сега България отново е лидер като създаде и прие Национална стратегия и план за действие за развитие на екотуризма.

Предисловие към националната стратегия и план за действие за развитие на екотуризма.

България е една от първите държави в света, която прие и използва "Насоките за дейности, свързани с развитието на устойчив туризъм и с биоразнообразието" на Конвенцията за биологично разнообразие при разработване и планиране на Националната стратегия за екотуризъм.

Селски туризъм

Корените на българския дух и характер могат да се открият в българското село, съхранило в най-голяма степен своеобразието на българските традиции. Престоят в българско село дава уникална възможност да се усети и навлезе в един бит, който прокарва мостове между времена и култури.

Атрактивната природна среда, съхранените фолклор, обичаи и занаяти, селищата-архитектурни резервати, традиционната кухня, известното българско гостоприемство правят почивката в българско село все по-предпочитана.

В България вече ясно са очертани два големи района за селски туризъм - Западна и Средна Стара планина, Предбалкана и Родопите, а в последните години и редица села намиращи се не далеч от морските курорти.

В българското село туристът се приема като гост и може да се почувства като приятел или пътешественик-изследовател. Той може да се идентифицира и живее с местното население, да се включи в селскостопанските дейности, в пешеходни турове, преходи с коне и каруци, в занаятчийски дейности като дървообработване, резбарство, текстил, керамика, тъкачество, ковачество и други, да занесе върши платно, глинени съд или друг предмет, изработен от собствените му ръце. При желание гостът може да се включи в кулинарни курсове или дегустации на вино, да изучава българския фолклор, да наблюдава местните семейни или религиозни празници.

Съхранените традиции в природосъобразния начин на селскостопанско производство в личното стопанство са подчертано впечатляващи за туристите. Ръчното косене и доене, производството на домашно сирене и кашкавал, квасенето на кисело мляко, приготвянето на сладка и конфитюри са елементи от туристическия продукт на селска България.

Повечето стопани на село отглеждат разнообразни зеленчуци, овощия, десертни и винени сортове грозде и много домашни животни и птици. Това определя и многообразието в домашното производство на вина, ракии, месни деликатеси, на богата и вкусна кухня и разбира се прочутото домашно българско кисело мляко.

Наред с производството на домашно вино в почти всяка къща, съществуват и селски винзаводи и изби с разнообразно производство на червени и бели вина. Настаняването обикновено е в собствената къща на домакините, като в зависимост от желанието им гостите

могат се хранят на трапеза заедно със стопаните. Спазва се основното изискване да се поднася традиционна местна кухня, екологично чисти натурални храни и напитки, като при желание туристите могат да участват в приготвянето на храната.

Много места в България предлагат атрактивни дейности из селския бит - кратки програми като "Един ден на село" или почивки с по-дълъг престой.

Населените места в планините Родопи и Стара планина са известни със съхранените стари занаяти - на живо може да се проследи ръчната изработка на красиви резбовани предмети, килими и халища, плетиво, ковани предмети, пъстри грънци и др. Туристите могат да усвоят някои умения в кратки курсове на обучение. Организиран се и посещения на български дом, кулинарни курсове и деустации.

Из цялата страна се почитат и до днес фолклорни празници и традиции, а възможността да се присъства на обреди и обичаи на живо като "Българска сватба", Нестинарски танци, "Кукери", "Трифон Зарезан", "Еньова буля", "Коледуване", "Лазаруване", "Пеперуда", "Герман" и др. оставят незабравими спомени.

Представата за Възрожденска България се допълва от посещението на редица архитектурни забележителности от епохата на Възраждането, които са оформили облика на цели градове или на части от тях.

Границите между селския и екотуризма са изключително размити, тъй като у нас все още много рядко се прави истински екотуризъм. Чистият екотуризъм, какъвто се предлага по света, е свързан с изключително наблюдение на животни, но в България се ограничава основно до наблюдението на птици. По принцип, когато се говори за екотуризъм, е редно темата да бъде посветена на дадена екосистема. Една интересна тема би могла да бъде за орхидеите в България, тъй като в страната има 35 вида орхидеи и продължават да се откриват нови.

"У нас често под екотуризъм се разбира доста по-широк кръг от дейности, в които влиза и приключенският туризъм. При него обаче акцентът не се поставя върху наблюдението, а върху пребиването в природата", споделя Любомир Попйорданов. Общото между двата вида туризъм е, че се използва мрежата на селския туризъм.

Все по - актуални и многобройни стават екопътеките в България. В действителност малко са хората, които имат представа какво точно представлява една екопътека. Обикновено този вид маршрути се създават около някаква конкретна тема и най - често тя е свързана с дадена екосистема. Целта на екопътеките е да осигурят по - лесен достъп до някаква забележителност и именно в достъпа се крие другият смисъл на екопътеките: те са еко, защото за тяхното изграждане са използвани само екоматериали, взети от природата. За да бъде пълноценен един екомаршрут обаче, са необходими и специализирани водачи, които да разбират от екосистеми.

Алтернативен туризъм

Много от понятията, свързани с видовете туризъм, са все още неясни и объркващи за голяма част от българите. Алтернативният туризъм представлява пакет от услуги, които са адресирани към ценителите - индивидуални туристи и малки групи. "Това са туристи, които имат тема на своето пътуване, които не пътуват, за да спестяват пари, а за да научат нещо ново, смята Любомир Попйорданов, председател на управителния съвет на Българската асоциация за алтернативен туризъм. Тези туристи очакват да получат строго специализирана и персонализирана услуга. За алтернативен туризъм се говори, когато той е алтернатива на масовия туризъм. Хората, които предпочитат този вид туризъм, избягват големите хотели и курорти и отдават значение на общуването с местните хора. Те гържат да разберат, че пътуванията им подпомагат по някакъв начин местната икономика, а не разхищават и не унищожават природните ресурси. В този смисъл алтернативният туризъм представлява предпоставка за устойчиво развитие".

Алтернативните форми на туризъм са интелигентен начин за прекарване на почивката, независимо дали става дума за приключенски или тематичен туризъм. Става дума за

изживяване, при което дистанция почти не съществува и при което домакините и туристите не са разделени от рецепцията. Не е случайно, че при алтернативните форми се говори за гости, а не просто за клиенти.

Какво трябва да направи човек, за да се отгаде на почивка от алтернативен тип? Първо, трябва да реши какво точно иска. Има хора, които обичат пътувания на културна тема, а други предпочитат физическите натоварвания. "Най - общо казано, в България има две дестинации, които не трябва да се пропускат - това са Родопите и Стара планина, катезорчен е Любомир Попйорданов. И двете планини са живи, населени са и имат огромно разнообразие на природно и културно наследство. Хората, които посрещат гости по тези места, имат нагласата да го правят и наистина предлагат продукт от класа. Алтернативният туризъм е занаятчийски продукт и като такъв е по - скъп от масовото предлагане. Индивидуалното обслужване изисква повече разходи, но затова пък и подходът е персонализиран и отношението към всеки турист е на много по - високо ниво"

Културно-познавателен туризъм

Хляголетна България, заемаща само около 2% от територията на Европа изненадва всеки, който за пръв път я посещава със своите над 40 000 исторически паметници /7 от които в списъка на ЮНЕСКО за световното културно наследство/, 36 културни резервата, 160 манастира, 330 музея и галерии.

Древните обитатели на нашите земи са ни завещали в наследство многобройни паметници от различни исторически епохи: праисторически находки, тракийски гробници, обекти от ерцката епоха, римски крепости, исторически паметници от времето на Първото и Второто Българско царство, архитектурни забележителности от епохата на Възраждането - оформили облика на цели градове или на части от тях.

Манастирите и църквите са съхранили българщината през бурните векове от историята на България. Около 20 от тях предоставят възможност за пребиваване на поклонници и туристи. Интерес представляват и стотиците църкви, запазили уникални образци на българските иконографски, зографски и дърворезбарски школи, стари ръкописи, църковна утвар и др.

Гостите на страната могат да се запознаят и с традиционни стопански дейности по нашите земи - производство на вино, розово масло и др., да участват в курс по традиционен български занаят - бродерия, плетиво, дърворезба, грънчарство и др., да изучават автентичния български фолклор.

Богат е фолклорният календар на страната, включващ традиционни празници и обичаи, свързани с българския бит и култура, множество народни събори и фестивали.

За любителите на изкуствата страната предлага богат културен календар и възможност за посещение на престижни международни фестивали в областта на театъра, киното, операта, балета, концерти на световноизвестни музиканти, оркестри и формации, различни изложби и т.н.

Повече информация в областта на културния туризъм можете да получите от:

Министерство на икономиката - www.mi.government.bg

Винен туризъм

В последните години светът на виното привлича вниманието на мнозина. В западните страни дори стана въпрос за социален статус да разбираш поне донякъде от добри вина, производство и терояри. Затова и виненият туризъм, който често е съчетан с културен, непрестанно печели все по - голяма популярност.

От известно време в българското винарство се забелязва силно раздвижване в две посоки: проектите за деустационни зали и атракции за винен туризъм стават все повече, както и инвестициите в нови лозови насаждения. Това, разбира се, е много добре и за клиентите, и за

винарите. От друга страна, доказва, че понятието винен туризъм, което е сравнително ново за страната, набира все по - голяма популярност. Избите за съвсем кратко време осъзнаха, че виненият туризъм е страшно печеливш.

Спа туризъм

Някои наричат минералната вода българската машина на времето. У нас има 900 минерални извора на 135 места, образувани преди хилядолетия. Страната ни е сред

най - облагодетелстваните с този дар божи. Във Франция например минералните извори са 64, а в Испания - 89, Макар че тези държави имат пет пъти по - големи територии от България. По сумарен дебит нашите извори са като своеобразен Ниагарски водопад.

За спа туризъм, свързан с всички оздравителни и разкрасителни процедури, които предлагат минералните центрове, у нас се заговори от скоро. Потенциалът за развитие на този вид туризъм е огромен и в същото време свързан с определена култура на потребление на свободното време и на борба със стреса. Въпрос на време е спа туризмът да заеме мястото, което заслужава, а услугите в бранша да достигнат световно ниво.

Полезни контакти

1. Министерство на икономиката - www.mi.government.bg
2. Министерство на околната среда и водите - www.moew.government.bg
3. Министерство на културата и туризма - <http://212.122.184.70/mct/>, Дирекция "Връзки с обществеността, информационно обслужване и протокол", ул. "Ал. Стамболийски"17, тел.: 02/940 0863, e-mail: d.boianova@mct.government.bg
4. Център за национална информация и реклама София 1000, ул. Св. София № 1 , тел./факс: ++ 359 2 / 987 97 78, факс: ++ 359 2 / 989 69 39, e-mail: info@bulgariatravel.org, www.bulgariatravel.org
5. Културно - информационен център към Агенцията по туризъм - <http://212.122.184.70/mct/showSubject.jsp?urlpath=/bg/content/panel/topics/01-news/2005-06-08/subject-02.txt>
6. Агенция за малки и средни предприятия в България - www.asme.bg. Европейски иновационен център - www.irc.bg тел: 02/986 75 57 02/980 18 33
7. Новини, публикации, възможности за финансиране на малки и средни фирми и др. www.euroa.eu.int/comm/enterprise/index_en.htm
8. Генерална дирекция "Предприемачество" на Европейската комисия - www.euroa.eu.int/comm/dgs/enterprise/index_en.htm
9. Основни действия на политиката по предприемачество - стратегия на Европейския съюз, социална икономика, електронен бизнес, услуги и туризъм, околна среда и туризъм, единен вътрешен пазар - www.euroa.eu.int/comm/enter/policy_en.htm
10. Информационен Интернет портал на Европейския съюз - www.euroa.eu.int
11. Делегация на Европейската комисия в България - www.euroa.bg
12. Информационна система EUROS MAC на българското правителство - www.eurosmac.government.bg/meur/index.aspx
13. Преглед на политиката на конкуренцията - www.euroa.eu.int/pol/index_en.htm
14. Политика на конкуренцията като дейност на Европейската комисия - www.euroa.eu.int/comm/competition/index_en.htm
15. Главна дирекция "Конкуренция" на Европейската комисия - www.euroa.eu.int/comm/dgs/competition/index_en.htm
16. Европейска фондация за подобряване на условията в бита и на работа - www.eurofound.ie
17. Евроцентър за малки и средни предприятия - Ботевград, пл. "Незнаен войн"№ 7, Бизнес център Симекс, ет. 2, офис №7, тел: 0723/60185, www.eurocenter-bg.org , e-mail: info@eurocenter-bg.org

Използвани източници:

Работен семинар на Румен Драганов - Особенности на Европейското туристическо законодателство. Нормативна уредба в България; сайта на Министерство на икономиката; Маршрути за ценители - специализирано приложение на Бакхус; Европейска директива за услугите.